

Πλὴν τὸ μὲν οὐδέ βί κατὰ τοῦ βιασαμένου τινὰ ἢ βία ἐξελάσαντος τὸν νομίαν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινεῖται· ἀπαιτεῖ δὲ πᾶσαν κούσων καὶ καρπῶν, οὓς ἠδύνατο λαβεῖν ὁ ἄκτωρ. μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς ὅτι περιήλθεν εἰς αὐτούς. ἀποδεχθεῖσης δὲ τῆς βίας καὶ μὴ δεικνυμένων τῶν ἀφαιρεθέντων, ὄρκω τοῦ ἀκτῶρος μετὰ ταξάτωνος ἢ καταδικῆ πιστοῦται. τοῦτο οὖν τὸ ἰντερόδικτον ἔχει ὁ βία ἐκβληθεὶς ἐπὶ ἀναλήψει νομῆς. ἔχει καὶ τοὺς ἰουλίους νόμους, ὡς τὸ β. θέμα τοῦ ζ. κεφαλαίου τοῦ ε. tit. τοῦ ξ. βιβ. φησί. λέγει δὲ καὶ τὸ α'. αὐτοῦ θέμα· λέγει ὁ πρῶτωρ, εἰ ἐκβλήεις βία τινὰ ἢ σὺ ἢ φιλίᾳ σου, ἀπὸ τοποῦ, καὶ περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ ὧν εἶχεν ἐκεῖ, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ, καὶ μετ' ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ περιελθόν εἰς τὸν ἐκβαλόντα κινήσεις. φησὶν δὲ καὶ τὸ δ. κεφ. tit. . . τοῦ κη. βιβλίον· τὰ ἐπίσια νομίμα παραγγέλματα καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὸ περιελθόν διηρηκῶς κινουῦνται.

Ἐὰν p) δύο λάβωσιν ἐνέχυρον, ἔχουσιν οὐτίλιον τὸ διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον. καὶ μεταξὺ δύο τῶν τῆν χρῆσιν καρπῶν ἐχόντων q) ἀρμόζει δικαστήριον, καὶ r) τῶν πεμφθέντων εἰς νομὴν τῆς διὰ ληγάτον ἀγωγῆς, ἢ τῆς ὀνόματι γαστροῦς. ὁ δὲ ἀπὸ τῆς περὶ s) μελλούσης πτώσεως t) ἀγωγῆς κελεσθεῖς νέμσθαι, οὐτίλιον u) οὐκ ἔχει, ἐπειδὴ τῆν ἐπὶ v) τῷ πράγματι ἀγωγὴν ἔχει.

Ἐὰν δύο λάβωσιν ἐνέχυρον] Ἐὰν δύο τινὲς δανείσαντες εἰς ἐνέχυρον ἔλαβον τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, δύναται μεταξὺ αὐτῶν οὐτίλιον κινεῖσθαι κομμοῦνι διβιδουῖνδο· ὥσπερ καὶ ὅτε δύο τινὲς κατὰ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἔχουσιν οὐσουφροῦνκτον. καὶ ἐκεῖνοι γὰρ ἔξεστιν οὐτίλιως κινήσασθαι τοῦτο τὸ δικαστήριον. εἰ δὲ καὶ δύο τινὲς πεμφθῶσιν εἰς τὴν ληγατόρουμ σερβανδόρουμ, ἐπειδὴ καὶ οὗτοι ἔχουσι δικαίαν νομῆν εἰς παραφυλακῆν τῶν πραγμάτων πεμφθέντες, δίδοται αὐτοῖς τὸ κομμοῦνι διβιδουῖνδο· εἰ δὲ καὶ δύο γυναῖκας ἐγκυμονούσας ὑπὸ τοῦ τελευτήσαντος ἐπέμψεν ὁ πρῶτωρ εἰς τὴν βέντρως νόμινε νομῆν, καὶ αὐταὶ καλῶς κινουῖσι τὸ κομμοῦνι διβιδουῖνδο. ἔὰν δὲ εἰς τὴν δάμνι ἵμφεκι τὴν δευτέραν πεμφθεῖη τις, ὥστε δεσπόσαι τοῦ πράγματος, οὐ δύναται πρὸς ἄλλον τινὰ μέρος τοῦ οἴκου δευπόζοντα κινεῖν τὸ κομμοῦνι διβιδουῖνδο οὐτίλιον, ἀλλὰ διρέκτως, ἐπειδὴ τὴν ἰν ἡέμ ἔχει, ὡς δεσπότης τοῦ πράγματος γεγονώς.

Κυρῖλλ. Οἱ εἰς ἐνέχυρον λαβόντες πρᾶγμα ἔχουσιν οὐτίλιον κομμοῦνι διβιδουῖνδο, καὶ οἱ οὐσουφροῦνκτουάριου, καὶ δύο ἢ πεμφθέντες ἢ πεμφθεῖσαι εἰς ληγατόρουμ ἢ ληγατόρουμ σερβανδόρουμ ἢ βέντρως νόμινε νομῆν. οἱ δὲ εἰς δευτέραν νομῆν ἐκ τῆς δάμνι ἵμφεκι πεμφθέντες διρέκτως κινουῖσιν.

καὶ μεταξὺ δύο] † Τουτέστιν, οὐ μόνον κοινοὶ τὴν ἀγωγὴν αὐτῆν δύναται κινεῖν, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ κοινὸν ἔχοντες πρᾶγμα κινουῖσι τὴν περὶ διαιρέσεως. [Sch. z. II. 59.]

ὀνόματι γαστροῦς] Τί γὰρ ὅτι ἐξ εὐλόγου τις αἰτίας στεῖλας διαζύγιον πρὸς τὴν ἰδίαν γυναῖκα ἐγκυμονούσαν, ἔλαβεν ἑτέραν καὶ ἐτελεύτησεν ἀδιύθετος ἐπὶ τῶν δύο ἐγκυμόνων οὐσῶν, καὶ ἐπέμψθησαν καὶ οἱ δύο ὀνόματι τῶν οικείων γαστῶρων εἰς νομῆν τῶν τοῦ τελευτήσαντος πραγμάτων;

† Τουτέστιν, ἡμία γυνὴ τις λέγει, κνοφορεῖν ἐκ τοῦ τελευτήσαντος, καὶ διὰ τῆς κνοφορίας w) πεμφθῆν εἰς νομῆν τῶν πραγμάτων αὐτοῦ. [Sch. a. II. 59.]

ἐπὶ τῷ πράγματι ἀγωγῆν] Ἐμαθες γὰρ ἰνωτέρω, ὅτι ἔχοντες τὴν ἰν ἡέμ διρέκτως κινουῖσι τὸ κομμοῦνι διβιδουῖνδο.

Ο x) εἰς χρῆσιν καρπῶν ὧν y) ἀγρὸς ἢ z) εἰς δῆλα κλίματα διαιρεῖται, ἢ μισθοῖται ἐνὶ τῶν τῆν χρῆσιν ἐχόντων ἢ ἐξωτικῶν· ἢ ἔλιν ἢ a) κινήτων, συμφωνοῦσι χρόνον παρὰ χρόνον αὐτὸν νέμσθαι.

ὁ εἰς χρῆσιν — ἀγρὸς] Ὅτι οἱ δύο οὐσουφροῦνκτουάριοι κινουῖσι πρὸς ἀλλήλους τὸ κομμοῦνι διβιδουῖνδο, ἔργον ἐστὶ

p) Cod. Coisl. ad marg. θέμ. ε'. q) Fabr. ἐχόντων καρπῶν. r) Cod. Coisl. ad marg. θέμ. ε'. s) περὶ add. Cod. Coisl. Deest apud Fabr. t) Sic Cod. Coisl. Fabr. συμπτώσεως. u) Sic Cod. Coisl. Fabr. pro οὐτίλιον habet τοῦτο τὸ κινήριον hoc iudicium. v) Fabr. inserit τῆ δεσποτεία ἢτοι· quod deest in Cod. Coisl. w) Sic Fabr. Mallem τὴν κνοφορεῖαν. x) Cod. Coisl. ad marg. θέμ. ζ. y) ὧν Cod. Coisl. deest ap. Fabr. z) ἢ deest in Cod. Coisl. Sed retinendum. Fabr. habet. a) Sic Cod. Coisl. Fabr. εἰσι.

Verum interdictum unde vi adversus eum, qui vi adversus aliquem fecit, vel vi possessorem deiecit, intra annum datur: petuntur eo omnis causa et fructus, quas actor percipere potuit. Post annum datur de eo, quod ad illos pervenit. Vi autem probata, nec vero probatis his, quae ablata sunt, iureiurando actoris cum taxatione condemnatio nititur. Hoc igitur interdictum habet is, qui vi delectus est, recuperandae possessionis gratia. Habet et Iulias leges, ut ait them. 2. cap. 7. tit. 17. lib. 60. Themate quoque primo eius dicitur: Praetor ait: Si vi aliquem tu e loco quodam deiecisti, aut familia tua deiecit, de eo, et his, quae ille tunc ibi habuit, intra annum, post annum de eo, quod ad eum, qui deiecit, pervenit, ages. Ait et cap. 4. tit. . . lib. 58. annua interdicta et postea de eo, quod ad alterum pervenit, perpetuo dari.

Si duo pignori rem acceperint 9), utile communi dividendo iudicium habent Inter duos quoque fructuarios 10) hoc iudicium competit, et inter eos, qui in possessionem legatorum vel ventris nomine 11) missi sunt. Qui autem damni infecti nomine iussus est possidere, utile iudicium non habet, quia in rem actionem 12) habet.

L. 7. §. 7—9. D. X. 3.

9) si duo pignori rem acceperint] Si duo, qui crediderunt pecuniam, eandem rem pignori acceperint, inter eos utile communi dividendo iudicium locum habere potest: sicuti et quum duo eiusdem rei usumfructum habent: nam his quoque utili hoc iudicio agere licet. Sed et si duo missi sint in possessionem legatorum servandorum gratia, quia hi quoque iustam possessionem habent, utpote custodiae rerum causa missi, his communi dividendo iudicium datur. Item si duas mulieres gravidas ex defuncto Praetor in possessionem ventris nomine misit, hae quoque recte communi dividendo agunt. Si vero damni infecti nomine quis ex secundo decreto in possessionem missus sit, ut dominium rei nanciscatur, adversus alterum, qui partis aedium dominus est, non potest communi dividendo iudicio utili experiri, sed directo, quia in rem actionem habet, utpote dominus rei factus.

Cyrilli. Qui rem eandem pignori acceperunt, utile communi dividendo iudicium habent, et usufructuarii, et duo duaeve, qui quaeve in possessionem legatorum servandorum causa, vel ventris nomine missi missaevae sunt. Qui vero damni infecti nomine ex secundo decreto in possessionem missi sunt, directe agunt.

10) inter duos quoque fructuarios] Id est, non solum socii hac actione experiri possunt, verum etiam omnes, qui rem communem habent, communi dividendo agunt.

11) ventris nomine] Quid enim si quis ex iusta causa repudio uxori suae praegnantis misso, aliam uxorem duxerit et intestatus decesserit, duabus uxoribus gravidis relictis, haeque ventris nomine in possessionem rerum defuncti missae fuerint?

Hoc est, cum mulier quaedam se ex defuncto praegnantem esse dicit, et ventris nomine in possessionem rerum eius missa fuerit.

12) in rem actionem] Supra enim didicisti, eos, qui in rem actionem habent, directe agere communi dividendo.

Ager fructuarius 13) vel regionibus certis dividitur, vel uni ex fructuariis locatur, vel extraneo: vel si res mobilis sit 14), paciscuntur, ut per tempora eam possideant.

13) ager fructuarius] Cum duo usufructuarii invicem communi dividendo agunt, officium est iudican-

τοῦ δικάζοντος, ἢ εἰς ἀλλήματα διαιρεῖν αὐτοῖς τὸν οὐσονφροῦντον, ἢ κατὰ μισθῶν δικαίων ἐν ἐξ αὐτῶν διδόναι τὴν ἐξουσίαν τοῦ καρποῦσασθαι, ἢ καὶ ἐξωτικῶν τριτῶν μισθῶν τὸν οὐσονφροῦντον, καὶ τὸν παρεχόμενον μισθὸν παρ' ἐνὸς τῶν δικαζόμενων εἴτε παρὰ τοῦ ἐξωτικοῦ εἰς μέσον φέρειν καὶ διαιρεῖν ἑκατέρους. εἰ δὲ κινήτῃ ἐστὶν τὰ πράγματα, καθ' ὃν ἔχουσι τὸν οὐσονφροῦντον, ἀπαιτεῖται αὐτοὺς συμφωνεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἵνα κατὰ τινὰ χρόνον ἀμοιβαδὸν κέχηρηται, λογὸν χάριν, μῆρα παρὰ μῆρα, ἐνιαυτὸν παρ' ἐνιαυτῶν.

Ἐὰν ἢ κινήτῳ] Τοῦ Ἄνων. Οὐδεὶς πρῶγμα κινήτῳ ἢ κληρονομίαν δηρημέως νέμεται.

L. 7. §. 11. Οὔτε ^{b)} μισθωτοί, οὔτε οἱ ^{c)} παρακαταθήκην λα-
D. X. 3. βόντες ἔχουσι περὶ διαιρέσεως ἐπικολίων δικαστήριον.

οὔτε μισθωτοί] Τοῖς δὲ ἅμα μισθωσαμένοις τὸ αὐτὸ πρῶγμα ἢ κατὰ προσθήκην εἰληφῶσιν, εἰ καὶ φυσικῶς νέμεται, οὐχ ἀμόζει τοῦτο τὸ δικαστήριον.

L. 7. §. 12. Μεταξὺ ^{d)} τῶν δανειστῶν, οὐχ ὅσον ἐστὶ τὸ
D. eod. πρῶγμα διατιμᾶται, ἀλλὰ πρὸς τὸ χρέος· καὶ μεθ' ὃ γὰρ τῷ ἐνὶ προσκρυθῆ, δύναται τὸ χρέος προσφέρειν ὁ χρεώστης καὶ λαμβάνειν αὐτὸ, ὡς περ, ὅτι τις νεμόμενος ἐναχθῆ τῇ περὶ τοῦ ἐνεχύρου ἀγωγῆ καὶ δῶ τῷ δανειστῇ τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης.

μεταξὺ τῶν δανειστῶν] Ὅτε δανεισθῶν κινῶσι πρὸς ἀλλήλους τὸ κομμοῦν διβιδούνδο, οὐ τῆς ἀληθείας ἀξίας τοῦ πράγματος γίνεται διατίμησις, ἀλλὰ σκοπεῖται, πόσον ὑπὲρ ἑκατέρου μέρους κεχρηώσθηται. καὶ προσκρυθῶν μὲν ἐν τῶν δανειστῶν τὸ πρῶγμα, καταβάλλοι τοῖς ἄλλοις τὰ κεχρηώσθημένα αὐτοῖς. οὐκ ἀπηγόρευται δὲ τῷ χρεώστῃ, προσφέρειν τὸ χρέος τῷ δανειστῇ, καὶ ἕνεσθαι τὸ ἴδιον ἐνεχύρον. καὶ ὅτε γὰρ κινήσῃ δανειστὴς κατὰ τινος νεμομένου τὸ ἐνεχύρον τὴν υποθήκην ἢ ὅμοι, ὃ δὲ μὴ βουληθεὶς αὐτῷ ἀποκαταστήσῃ τὸ πρῶγμα καταδικασθῆ δύναται αὐτῷ τὴν διατίμησιν αὐτοῦ, ἔξεστιν τῷ χρεώστῃ διδόναι τοῦτ' ἢ καταβάλλοι τὴν διατίμησιν τοῦ ἐνεχύρου τῷ δανειστῇ αὐτοῦ, ὅσα κατέβαλεν αὐτῷ, καὶ ἕνεσθαι τὸ ἴδιον ἐνεχύρον.

Κυρίλλ. Ἐὰν οἱ λαβόντες ἐνεχύρον κινήσῃ καὶ προσκρυθῆ ἐνὶ, ἢ κατὰδίκη εἰς τὸ χρέος γίνεται· δύναται δὲ ὁ δεβίτωρ προσφέρειν αὐτῷ τὸ χρέος, ὡς περ καὶ τῷ ἐναχθέντι τῇ Σεβιανῇ καὶ δεδωκότι διατίμησιν.

ἐνὶ προσκρυθῆ] † Τοῦτο λέγει, ὅτι δύο δανεισταὶ ἔχοντες ἓνα χρεώστην καὶ πρῶγμα ἀδιαίρετον εἰς ὑποθήκην, ἀναλαμβάνει ὁ εἰς τοῦτο καὶ ἀποληροῖ τὸν ἕτερον. [Sch. b. II. 59.]

τὸ χρέος προσφέρειν] † Ζήτ. βιβ. κ'. τι. ἡ. κφ. β'. ζήτ. βιβ. ζ'. τι. ιβ'. κφ. ιδ'. θεμ. α'. ἀνάγνωθι βιβλίον ιγ'. τῶν διγ. τι. ζ'. διγ. κη'. ὅτι ἀπαιτῶν ὁ δεβίτωρ τὸ ἐνεχύρον καὶ μὴ διδούς τὸ χρέος, ἐκβάλλεται παραγραφῇ. [Sch. c. II. 59.]

τῇ περὶ τοῦ ἐνεχύρου ἀγωγῆ] Τῇ Σεβιανῇ, ἣτις ἀμόζει τῷ δανειστῇ ἐπὶ ἐκνήσει τοῦ δοθέντος. ἀγῶ γὰρ καὶ οὐ προσώπῳ ἢ προσκρυθῶσιν γίνεται.

καὶ δῶ] Τοῦ Ἄνων. Εἰ δὲ ἀπαιτεῖ τὸ ἐνεχύρον ὁ δεβίτωρ, μὴ διδούς τὸ χρέος, ἐκβάλλεται παραγραφῇ.

L. 7. §. 13. Ἐὰν ^{e)} ὁ λαβὼν εἰς ἐνεχύρον τὸ μέρος τοῦ κοι-
D. eod. νωνοῦ μου κληθῆ παρ' ἐμοῦ, ἢ παρὰ τοῦ δανειστοῦ μόνον εἰς τὸ περὶ διαιρέσεως ἐπικολίων δικαστήριον, καὶ προσκρυθῆ αὐτῷ ὅλος ὁ ἀγρός, οὐκ ἀκούεται ὁ ὑποθέμενος αὐτῷ, θέλων καταβαλεῖν τὸ χρέος καὶ ἀναλαβεῖν μόνον, ὅπερ ἐπέθετο· ἀλλὰ ἀνάγκην ἔχει ἀναλαβεῖν ὅλον τὸν ἀγρὸν· εἰ γὰρ καὶ ὁ εἰς κοινῶν πωλήσει τὸ ἴδιον μέρος, καὶ πρὸ παραδόσεως προσκρυθῆ αὐτῷ τὸ ἄλλο, οὐ καλῶς κινεῖ τὴν ἐπὶ τῇ πράσει ἀγωγὴν ὁ ἀγοραστής, ἐπὶ τῷ λαβεῖν μόνον, ὅπερ ἠγόρασε· τοῦναντίον γὰρ ἀναγκάζεται διὰ τῆς ἐπὶ τῇ ἀγορασίᾳ ἀγωγῆς λαβεῖν ὅλον, ἐὰν δόλον ὁ πρῶτος οὐκ ἐποίησεν.

b) Cod. Coisl. ad marg. θεμ. ἡ. c) οἱ Cod. Coisl. Deest ap. Fabr. d) Cod. Coisl. ad marg. θεμ. θ'. e) Cod. Coisl. ad marg. θεμ. ι'.

tis, ut vel regionibus certis iis usumfructum dividat, aut uni eorum locando utendi fruendi licentiam concedat, vel etiam extraneo cuidam usumfructum locet, et mercedem ab uno litigatorum vel ab extraneo praestitam in medium proferat et utrique distribuatur. Si vero res mobiles sint, quarum usumfructum habent, exigat ab iis, ut inter se de utendo fruendo certo tempore mutua vice, paciscantur, verbi causa, alternis mensibus, alternis annis.

14) si res mobilis sit] Anonymi. Nemo rem mobilem vel hereditatem pro diviso possidet.

Neque coloni ¹⁵⁾, neque qui depositum acceperunt, communi dividendo iudicium habent.

15) neque coloni] His vero, qui eandem rem conduxerunt, vel depositam susceperunt, etsi naturaliter possident, hoc iudicium non competit.

Inter creditores ¹⁶⁾ non quanti res est, aestimatur, sed pro modo debiti: nam et postquam res uni assignata fuerit ¹⁷⁾, debitor potest debitum offerre ¹⁸⁾ et rem recipere, quemadmodum quum possessor pignoris pignoratitia in rem actione ¹⁹⁾ convenitur et creditori litis aestimationem praestat ²⁰⁾.

16) inter creditores] Quum creditores invicem communi dividendo agunt, non secundum verum rei pretium fit aestimatio, sed spectatur, quantum pro utraque parte debeatur: et uni creditorum res adiudicatur, qui reliquis ea, quae ipsis debentur, praestat. Non prohibetur autem debitor, quominus debitum creditori offerat, et pignus suum luat. Nam et si creditor hypothecaria in rem adversus pignoris possessorem egerit, hic autem, quum rem ei restituere nollet, aestimationem rei illi praestare condemnatus sit, debitori licet, ei, qui pignoris aestimationem creditori solvit, solutum dare et pignus suum luere.

Cyrilli. Si, qui pignus acceperunt, egerint et uni hoc adiudicatum sit, condemnatio fit in id, quod debetur. Debitor autem ei debitum offerre potest, quemadmodum et illi, qui Serviana conventus est et aestimationem praestitit.

17) uni assignata fuerit] Hoc significat, si duo creditores eiusdem debitoris rem individuum pignori acceperint, unus rem accipit, et alteri satisficit.

18) debitum offerre] Quaere lib. 25. tit. 8. cap. 2. Quaere lib. 7. tit. 12. cap. 14. them. 1. Lege lib. 13. Digestorum tit. 7. dig. 28. ubi dicitur, debitorem, qui pignus petat nec debitum solvat, exceptione submoveri.

19) pignoratitia in rem actione] Serviana, quae creditori ad vindicationem pignoris competit. Nam agro, non personae fit adiudicatio.

20) praestet] Anonymi. Quodsi debitor pignus petat, non soluto debito, exceptione submovetur.

Si is, qui partem socii mei pignori accepit ²¹⁾, a me vel a creditore meo ²²⁾ ad iudicium communi dividendo provocatus fuerit, et totus fundus ei adiudicatus fuerit, non auditur, qui ei pignori obligavit, si debitum solvere et partem tantum, quam obligavit, recipere ²³⁾ velit: sed necesse habet totum fundum ²⁴⁾ recipere: nam et si unus socius partem suam vendiderit et ante traditionem alia pars ei adiudicata sit, non recte emtor agit ex emto, ut partem tantum, quam emit, accipiat: per contrarium enim actione ex vendito totum accipere ²⁵⁾ cogitur, si venditor dolum non admisit. Si vero fundus ei socio,

εἰ δὲ τῶ μὴ πωλήσαντι προσκυρωθῆ ὁ ἀγρός, εἰς τὸ τίμημα ὁ πρῶτος ὑπόκειται τῷ ἀγοραστῇ· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ἐπ' ἐντολῆς^{f)} ἀγωγῆς καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων ἀγωγῶν.

ἔαν ὁ λαβὼν εἰς ἐρέχθρον] Ὁ ἐμὸς κοινὸς δανεισάμενος κατενεχθῆσε τὸ ἀμρόσον αὐτῷ μέρος ἐν τῷ ἐπικολῶν ἡμῶν ἀγρῷ. καὶ μετὰ τοῦτο προσεκαλούμην ἐγὼ τὸν δανειστὴν τοῦ κοινοῦ μου, ὡς κειμένον τὸ μέρος αὐτοῦ, εἰς τὸ κομμοῖνι διβιδουῖνδο. ἢ συνέβη ἐμὲ δανείσασθαι καὶ κατενεχθῆσθαι τὸ μέρος μου, καὶ ὁ ἐμὸς δανειστὴς τὸν τοῦ κοινοῦ μου προσκαλεσμένον δανειστὴν εἰς τὸ κομμοῖνι διβιδουῖνδο, καὶ νικῆσας τὸν ὑπερθεματισμὸν, ἔλαβε κατὰ ἀδιουδικαίονα τὸν ἀγρὸν ὁλόκληρον, καὶ θέλει νῦν ὁ ἐμὸς κοινὸς καταβαλεῖν τὸ χρέος καὶ τὸ ἴδιον μέρος ἀναρρυσασθαι τοῦ ἀγροῦ. ἀλλ' ἤρσσε, μὴ ὀφείλειν αὐτὸν ἀκούεσθαι ταῦτα προτεινόμενον, εἰ μὴ ἄρα βούλεται καὶ τὸ ἔτερον μέρος τὸ ποτε ἐμὸν, προσκυρωθῆν δὲ τῷ δανειστῇ ἀναλαβεῖν. εἰ γὰρ καὶ πωλήσει τις τὸ εἰκόσιον πρῶγμα καὶ πρὶν ἢ τραδιεῦθῃ αὐτὸ τῷ ἀγοραστῇ, προσκαλεσθῆται αὐτὸν ὁ κλητὸν εἰς τὸ κομμοῖνι διβιδουῖνδο, καὶ προσκυρωθῆ αὐτῷ καὶ τὸ ἔτερον μέρος, οὐ δέταται ἄλλως κινεῖν τὴν ἐξ ἔπιτο ὁ ἀγοραστὴς καὶ ἀπαιτεῖν τὸ ἔν μόνον τὸ πεπραμένον αὐτῷ, εἰ μὴ ὅλον τὸ πρῶγμα βουλήθῃ λαβεῖν, ἐπειδὴ προφάσει τοῦ πρῶθεντος ἐπικολῶν προσκυρωθῆ τῷ πρῶτῳ καὶ τὸ ἔτερον μέρος. καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων δὲ δύναται ὁ πεπρακὸς τὸ ἡμισυ, μετὰ τὸ προσκυρωθῆναι αὐτῷ τὸ ἔτερον ἡμισυ, κινεῖν τὴν ἐξ ἔπιτο καὶ τοῦ ἀγοράσαντος. εἰ δὲ οὗτος ὁ πεπρακὸς τὸ ἡμισυ ἠτήθῃ ἐν τῷ ὑπερθεματισμῷ, καὶ προσκυρωθῆ τὸ ἔτερον ἡμισυ μέρος τῷ ἄλλῳ κοινῷ, οὐκ εἰ κατέχειται τῇ ἐξ ἔπιτο πρῶγμα ἀπαιτούμενος, ὁ πέπρακεν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀναδουῖναι τὸ τίμημα, ὃ ἔλαβεν. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ ἐν τῷ τῆς μανδάτι δικαστηρίου καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὁμοίοις παραφυλάττεται. ὥστε, εἰ κατὰ μανδάτον σου κησάμενος ἐπικολῶν πρῶγμα, καὶ προσκληθῆς εἰς τὸ κομμοῖνι διβιδουῖνδο καὶ τὸ ἔτερον ἡμισυ μέρος ἔλαβον, μὴ ἀναγκάζεσθαι με τὸ μέρος ἀποδοῦναι σοι, ἀλλὰ τὸ πᾶν πρῶγμα.

Κυρίλλου. Ἰδοὺ μοι εἰς ἐρέχθρον μέρος ἀγροῦ. ὁ κοινὸς σου ἢ ὁ δανειστὴς αὐτοῦ ἐκήρυσεν καὶ ἐμὸν κομμοῖνι διβιδουῖνδο. προσκυρωθῆ μοι ὅλον τὸν ἀγρὸν ἀναγκάζων λαβεῖν, ὥσπερ εἰ καὶ μέρος ἀγροῦ ἐπώλησά σοι καὶ κληθέντος τοῦ κομμοῖνι διβιδουῖνδο προσκυρωθῆ μοι, εἰ μὴ ὅλον ἐπώλησα. εἰ δὲ τῷ κοινῷ μου προσκυρωθῆ ὁ ἀγρός, ὃ ἔλαβον ἐκ τῆς κωδωνεματίου, ἀπαιτοῦμαι. τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ προσκορατῶρον καὶ τῶν ὁμοίων. τυχόν γὰρ ἐπέτρεψά σοι μέρος ἀγροῦ ἐπικολῶν ἀγοράσαι, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκήρυσθαι κατὰ σου τὸ κομμοῖνι διβιδουῖνδο καὶ προσκυρωθῆ σοι τὸ πᾶν ἢ νερότιον μου πρῶτον ὁ κηδεμῶν μου προσεκήληθ' εἰς τὴν διαίρεσιν καὶ ἠτήθη τῷ ὑπερθεματισμῷ.

ἢ παρὰ τοῦ δανειστοῦ μου] † Ἐπαῦθα δύο δανειστὰς ἐχοντίας θεματίξει· καὶ γὰρ ὁ μὲν εἰς τῶν κοινῶν μου ὑποθέμενος τὸ μέρος αὐτοῦ ἐδανείσαστο, ὥσπερ καὶ ὁ ἄλλος. δίδονται οὖν καὶ μετὰ τῶν δανειστῶν ἢ προσκυρώσεις. [Sch. d. II. 59.]

ἀναλαβεῖν μόνον, ὅπερ ὑπέθετο] † Τοῦτο λέγει, ὅτι νῦν κοινοῦ μου τὸ μέρος τοῦ κοινῷ ἀγροῦ ὑποθέμενον καὶ τοῦ δανειστοῦ μου ὑπερθεματισμὸν ποιήσαντος καὶ πληρωσάντος καὶ τὸ χρέος τοῦ κοινοῦ, οὐκ ἀκούεται ὁ κοινὸς, θέλων καταβαλεῖν τὸ χρέος αὐτοῦ καὶ ἀναλαβεῖν τὴν μερίδα μόνην, ἀλλὰ καὶ ἀναγκάζεται καὶ τὸν ὑπερθεματισμὸν δοῦναι καὶ ὅλον τὸν ἀγρὸν ἀναλαβεῖν. [Sch. e. II. 59.]

ὅλον τὸν ἀγρὸν] Ἀγρῷ καὶ οὔτε προσώπῳ προσκύρώσεις γίνεται.

λαβεῖν ὅλον] Καὶ δοῦναι, εἴ τι δέδωκε τῷ κοινῷ ὁ πρῶτος ὑπὲρ τοῦ προσκυρωθέντος, κατὰ διατίξιν τοῦ ἰβ'. θεμ. τοῦ γ'. κεφ. τοῦ η'. τιτ. τοῦ ἰθ'. βιβλίον.

εἰς τὸ τίμημα] Ὅπερ ἔλαβεν διὰ τῆς προσκυρώσεως, ὑπερθεματισμοῦ πᾶντος γεγονότος. οὕτως νοεῖ τὸ παρὸν κεφάλαιον κατὰ διατίξιν τοῦ ἰβ'. θεμ. τοῦ γ'. κεφ. τοῦ η'. τιτ. τοῦ ἰθ'. βιβλίον, ἀφ' οὗ μάλιστα, ὅτι μετὰ τὴν πεπληρωμένην πρῶτον τὸ κέρδος καὶ ἡ ζημία τὸν ἀγοραστὴν ὀφῆ, καὶ οὐ ἐπὶ τοῖς ἀπὸ καινότερας αἰτίας συμβηθενοῖσιν οὐχ ὑπόκειται ὁ πρῶτος, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον οὐδὲ ἐπὶ τῇ γενομένῃ προσκυρώσει ὑπόκειται ὁ πρῶτος.

f) Sic Cod. Coisl. Fabr. ἐπὶ τῆς ἐντολῆς ἀγωγῆς.

qui non vendidit, adjudicatus sit, venditor pretii nomine²⁵⁾ tenetur emtori. Idem et in mandati actione²⁷⁾ et similibus actionibus servatur.

21) si is, qui — pignori accepit] Socius meus pecuniam mutuatus partem suam in fundo nobis communi pignori dedit. Postea creditorem socii mei, partem eius possidentem, ad communi dividendo iudicium provocavi. Vel etiam ego pecuniam mutuatus partem meam pignori obligavi, et creditor meus socii, mei creditore ad communi dividendo iudicium provocato, licitatione vicit, et totum fundum adjudicatione accepit, et nunc socius meus debitum solvere et partem fundi suam luere vult. Sed placuit, non esse eum audiendum haec praetendentem, nisi et alteram partem, olim meam, nunc vero creditori adjudicatam recipere velit. Nam et si quis rem communem vendiderit, et priusquam ea emtori traderetur, possessor eum ad communi dividendo iudicium provocaverit, eique altera quoque pars adjudicata fuerit, emtor non aliter potest ex emto agere et partem sibi venditam petere, quam si totam rem accipere velit, quia rei communis venditae nomine venditori altera quoque pars adjudicata est. Et per contrarium is, qui dimidiam partem vendidit, post adjudicatam sibi alteram partem ex vendito adversus emtorem agere potest. Si vero, qui dimidiam partem vendidit, licitatione victus sit, et altera pars alteri socio adjudicata sit, non amplius ex emto tenetur, si res ab eo petatur, quam vendidit, sed tantummodo, ut pretium, quod accepit, restituat. Eadem et in mandati iudicio et in ceteris similibus servantur. Itaque si mandatu tuo rem communem acquisivi et ad communi dividendo iudicium provocatus alteram quoque partem accipi, non partem, sed totam rem praestare tibi compellor.

Cyrilli. Partem praedii pignori mihi dedisti. Socius tuus vel creditor eius communi dividendo mecum egit. Fundus mihi adjudicatus est. Totum fundum te recipere cogo: sicuti et si partem agri tibi vendiderim et moto communi dividendo iudicio mihi fundus adjudicatus sit, scilicet si dolum non admiserim. Si vero socio meo fundus adjudicatus sit, id a me exigitur, quod per condemnationem consecutus sum. Eadem et in procuratoribus et similibus servantur. Forte enim tibi mandavi, ut partem praedii communis emerem et postea tecum communi dividendo actum et tibi totus fundus adjudicatus est: vel curator meus negotia mea gerens ad divisionem provocatus et licitatione victus est.

22) vel a creditore meo] Hic proponit duos habentes creditores: unus enim ex sociis meis pecuniam mutuatus partem suam pignori obligaverat, ut et alius. Itaque inter creditores quoque adjudicatio locum habet.

23) partem tantum, quam obligavit, recipere] Hoc dicit, si socius meus partem agri communis pignori dederit, et creditor meus licitatione vicerit, et quod socius meus debuit, praestiterit, non audiri socium, si debitum solvere et partem suam tantum recipere velit, sed cogi eum, et licitationem praestare et totum agrum recipere.

24) totum fundum] Agro, non personae fit adjudicatio.

25) totum accipere] Et praestare id, quod socio venditor rei adjudicatae nomine dedit, secundum distinctionem them. 12. cap. 13. tit. 8. libri 19.

26) pretii nomine] Quod per adjudicationem, licitatione facta accepit. Sic intellige hoc caput secundum distinctionem them. 12. cap. 13. tit. 8. lib. 19. ex quo discet, post perfectam venditionem commodum et damnum ad emtorem spectare, et eorum nomine, quae ex recentiori causa contingunt, venditorem non teneri. Et secundum hanc rationem neque adjudicationis factae nomine venditor tenetur.

λιον, εἴτα ζῶν αὐτὸν ἐλευθερώσει, ἀναγκάζει τὸν κληρονόμον διὰ τῆς ἀπὸ τῆς διαθήκης ἀγωγῆς, ἐκχωρήσαι τὰς κατὰ τῶν πεκουλιῶν χρεωστικὰς ἀγωγάς. ὡς ἀναγνώθῃ τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ τελευταίῳ φέματι τοῦ γ'. βιβλίου, καὶ γνωσθῇ τὰ περὶ τούτων πλαυτέρων κατὰ διαφῆσιν ἀκριβῆ, περὶ δὲ τῆς δὲ πεκούλιο, καὶ τί διαφέρει αὕτη τῶν λοιπῶν ἀγωγῶν ἐκ τῶν πρὸς τοὺς οἰκέτας ἡμῶν ἢ ὑπεξουσίους συναλλαγμάτων, ἢτοι τῆς τριβουτορίας, τῆς κοινῆς ἰουσίσε, τῆς ἐξουτορίας, τῆς ἐν ἡμέμ βέρεσο, τῆς ἰνοπιτορίας, ζῆτει ἰνοπιτοῦ. δ. τι. ζ.

Κατάγεται¹⁾ εἰς τὸ περὶ διαιρέσεως ἐπικοίνων δικαστήριον καὶ ἡ γενομένη παρὰ τοῦ ἑνὸς ζημία· τυχόν γὰρ τὸ σῆμα ἢ τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου διέφθειρεν, ἢ δένδρα ἐξέκορπεν.

ζημία] Ἀρμόζει ὁ Ἀκουίλιος· ἐπὶ δὲ ὑποφθορᾷ δούλου ἀρμόζει καὶ ἡ σέρβη κοροῦπι.

Ἐάν ὀνόματι δούλου πταίσαντος ἐναχθεῖς πλέον παρὰσχῆ, τὸ ἡμισυ τῆς τιμῆς αὐτοῦ λαμβάνει.

Ἐάν ὀνόματι δούλου πταίσαντος] Ἐάν τις ὑπὲρ κοινῆς οἰκέτου ἐναχθεῖς τῇ νοξάλῃ κατέβαλε τὸ διαφέρον, διατιμᾶται ὁ δούλος, πῶσον ἀξίος ἐστὶ, καὶ τῆς τοῦ οἰκέτου τιμῆς μέρος λαμβάνει ὁ καταβαλὼν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ διαφέρον, οὐ μὴν τὸ ἡμισυ, ὡς κατέβαλεν. ἐάν γὰρ πλείονα τῆς τιμῆς τοῦ δούλου κατέβαλε, μῶρον πρᾶγμα ἐποίησεν, ὑπὲρ οἰκέτου ἀξίον ὄντος ἰ. νομίματι καταβαλὼν τυχόν κ. ἢ καὶ πλείονα. εἰ δὲ ἀπὸ τῶν συναλλαγμάτων τοῦ κοινῆς οἰκέτου εἰς τῶν δεσποτῶν ἐναχθεῖς εἰς ὀλοκλήρον τῇ δὲ πεκούλιο κατέβαλεν, ἔχει τὸ κομμοῦν διδιδούνδο κατὰ τῶν κοινῶν, ἵνα τὸ μέρος τοῦ πεκούλιου λάβῃ, οὐ μὴν τὸ μέρος ὡς κατέβαλεν. εἰ δὲ μετὰ τὸ καταδικασθῆναι τὸν δεσπότην τοῦ οἰκέτου τῇ δὲ πεκούλιο εἰς ὀλοκλήρον, συνέβῃ τὰ πεκουλιῶμα πρᾶγματα παρὰ τῷ ἄλλῳ κοινῶν κείμενα φθαρῆναι, οὐδὲν ἦτιον ὁ καταδικασθεὶς ἔχει τὸ κομμοῦν διδιδούνδο, εἰς τὸ λαβεῖν τὸ μέρος ὡς καταδικασθῆναι. εἰ γὰρ μὴ τούτο εἴπωμεν, μεγάλη ἀδικεῖται ὁ καταδικασθεὶς, ἐάν μόνος ζημιωθεῖ ἢ ὅσα κατέβαλε. χορῆ γὰρ τὸν ἐπὶ τοῖς πεκουλιῶμα πρᾶγμασι κίνδυνον κοινὸν ἐκατέφωρον εἶναι τῶν δεσποτῶν. ἐάν γὰρ καὶ ἐντελλῆται τις ἐτέρος, δεφένδεται τὸν ἴδιον δούλον, εἰ τι καταδικασθῆναι ὁ δεφένδων τοῦ οἰκέτου καὶ μετὰ πίστεως ἀγαθῆς καταβάλλῃ, ἀπαιτεῖ τὸν δεσπότην τὸν ἐντελλόμενον αὐτῷ, εἰ καὶ συμβῇ μετὰ ταῦτα τὸ πεκούλιον ἀφανισθῆναι. ταῦτα δὲ λέγω, εἰ μὴ παρ' αἰτίαν ἐνός τῶν δεσποτῶν ἐφθάρῃ τὸ πεκούλιον. εἰ γὰρ παρ' αἰτίαν ἐνός τῶν δεσποτῶν ἐφθάρῃ, δηλονότι μόνος ζημιῶται ὁ τῆς φθορᾷς αἰτίος γενομένος. δυνατὶ δὲ πᾶς δεσπότης ἐναχομένος τῇ δὲ πεκούλιο, εἰ βούλεται, παραχωρεῖν τῷ ἐνάγοντι τοῦ παντός πεκούλιον. κατὰ εὐλογον γὰρ αἰτίαν δεχομένη αὐτὸν τοῦτο ποιοῦντα, τουτέστιν, ἐάν χωρὶς δόλου παντός καὶ ὑπερθέσεως τοῦτο ποιῇ.

Κυρίλλ. Ὁ νοξάλῃ ἢ δὲ πεκούλιο ἐναχθεῖς καὶ πλέον δεδωκώς, ὅσον ἀξίος ἦν ὁ οἰκέτης ἢ τὸ πεκούλιον. τὸ ἡμισυ λαμβάνει τῆς τιμῆς τοῦ οἰκέτου ἢ τοῦ πεκούλιου, κἂν φθαρῆ μετὰ καταδίκην τὸ πεκούλιον παρὰ τῷ κοινῶν· ὡς περὶ καὶ ὁ κατὰ μανδίον δεφένδων οἰκέτην, εἰ τι δέδωκε καλῆ πίστει, ἀπαιτεῖ, κἂν ὑστερον φθαρῇ τὸ πεκούλιον. ταῦτα, εἰ μηδενὸς τῶν κοινῶν κοίλα ἐλέγχεται· ὁ γὰρ δεσπότης ἄνευ δόλου παραχωρῶν τὸ πεκούλιον οὐκ ἐνάγεται τῇ δὲ πεκούλιο.

πλέον παρὰσχῆ] Ὁ γὰρ πλέον τοῦ δέοντος καταβαλὼν τὸ δεδοκιμασμένον λαμβάνει, ὡς κεφ. κδ. θεμ. τελευτ. τοῦ α'. τι. τοῦ ιζ'. βιβλίου. δεδοκιμασμένον δὲ πάντως τὸ πρὸς τὸ πῶσον τοῦ πεκούλιου ἢ τῆς τιμῆς δούλου γενέσθαι τὴν καταβολὴν· κρείττον γὰρ ἐκστῆναι αὐτὸν ἐπὶ τῆς νοξάλῃς, ἢ τὸ πῶσον ὅλον καταβαλεῖν ὑπερβαῖνον ὄν.

† Πλέον τοῦ τιμήματος τοῦ δούλου· διατιμᾶται γὰρ ἐν τῷ καιρῷ²⁾ τῆς διαφύσεως, καὶ ὠφέλει αὐτὸν ἐκδοῦναι· μῶρον γὰρ πρᾶγμα ἐποίησεν, ὑπὲρ οἰκέτου ἀξίον ὄντος τυχόν νομιμάτων ἰ. δεδωκώς κ. τουτέστιν, εἰ μὲν διὰ τὸ ἔγκλημα ἐναχθεῖς πλέον τῆς τιμῆς τοῦ δούλου παρὰσχῆ, αὐτὸς τὸ πλέον ζημιῶται· εἰ δὲ χρηματικῶς πλέον τοῦ πεκούλιου καταβάλλῃ, αὐτὸς ὁμοίως τὸ πλέον ζημιῶται. [Sch. g. II. 60.]

manumisero, heredem actione ex testamento cogit, ut actiones adversus debitores peculiares cedat. Tamen lege, quae them. ult. lib. 13. adnotata sunt, et plura de his secundum distinctionem accuratam discas. De actione autem de peculio, et quid intersit inter hanc et reliquas actiones ex contractibus cum servis nostris vel filii-familias initis, id est, tributariam, quod iussu, exercitoriam, de in rem verso, institoriam, quaere Instit. lib. 4. tit. 7.

Deducitur in communi dividendo iudicium etiam L. 8. §. 2. damnus⁴⁾ ab uno datum, forte enim corpus aut D. X. 3. animum servi corruptit, aut arbores excidit.

4) damnum] Competit legis Aquiliae actio: de servo corrupto autem competit et actio servi corrupti.

Si nomine servi, qui noxam commisit⁵⁾, con-L. 8. §. 3. ventus plus praestiterit⁶⁾, dimidiam pretii eius partem consequitur.

5) si nomine servi, qui noxam commisit] Si quis servi communis nomine noxali conventus, id quod interest, praestitit, servus aestimatur, quanti sit, et partem pretii servi consequitur is, qui pro eo id quod interest, solvit, nec vero partem dimidiam eius, quod solvit. Nam si plus aestimatione servi praestitit, stulte egit, qui pro servo, quindecim forte digno viginti vel etiam plus solvit. Si unus ex dominis ex contractibus servi communis de peculio in solidum conventus solvit, adversus socios communi dividendo actionem habet, ut partem peculii consequatur, non, ut partem eius, quod solvit. Sed si postea, quam dominus servi de peculio in solidum damnatus esset, res peculiares apud alterum socium constitutas perire contigerit, nihil secius condemnatus communi dividendo iudicium habet, ad recuperandam partem eius, in quod damnatus est. Nam si hoc non statuerimus, magna iniuria afficeretur condemnatus, si damnum eum solum spectaret. Periculum enim rerum peculiarium commune utriusque domini esse oportet. Nam et si quis alteri servum suum defendere mandaverit, quicquid servi defensor condemnatus bona fide praestiterit, id a domino, qui ei mandatum dedit, repetit, quamvis peculium postea perierit. Haec autem dico, si non culpa unius dominorum peculium perierit. Nam si culpa unius dominorum perierit, certum est, eius solius damnus esse, qui interitus auctor fuit. Verum omnis dominus, qui de peculio conventus, si velit, toto peculio actori cedere potest. Nam admittimus eum, si ex iusta causa id faciat, hoc est, si sine ullo dolo et frustratione id faciat.

Cyrylli. Qui noxali actione vel de peculio conventus plus praestitit, quam pretium servi vel quam in peculio erat, dimidiam pretii servi vel peculii partem consequitur, licet post condemnationem peculium apud socium perierit: sicuti et is, qui ex mandato servum defendit, id petit, quod bona fide praestitit, licet postea peculium perierit. Haec ita, si neutrius sociorum culpa probatur. Nam dominus, qui sine dolo peculio cedit, actione de peculio non conventus.

6) plus praestiterit] Nam qui plus, quam necesse est, praestitit, id consequitur, quod praestari debuit, ut cap. 24. them. ult. tit. 1. lib. 17. Omnino autem pro modo peculii aut pretii servi solutio fieri debet. Nam melius est, in noxali actione cedere servo, quam solidum praestare, quod pretium servi exsuperat.

Plus, quam sit in pretio servi: aestimatur enim tempore divisionis, et debuit eum noxae dedere: nam stulte egit, qui pro servo digno forte decem viginti praestitit. Hoc est, si propter delictum conventus plus praestitit, quam sit in pretio servi, ipse eius, quod plus praestitit, damnus fert. Si vero civiliter conventus plus praestiterit, quam est in peculio, similiter eius, quod plus praestitit, damnus fert.

1) Fabr. add. καί, quod deest in Cod. Coisl. 2) Fabr. καιρῶς, vitio typorum haud dubie.

ἐνὶ μόνῳ προσκυρῶται ὁ οὐσος, ὁ δὲ ἄλλος ὑπὲρ τῆς μειώσεως τῆς χρήσεως ἀγγύρια λαμβάνει καὶ μηδὲ ἐκπίπτει τοῦ οὐσού. κέρηται αὐτῷ, ἐπειδὴ πλείον τι ποιεῖ, ὅν ἕξασιν αὐτῷ οὐσουαίῳ· οὗτος γὰρ λαμβάνει καὶ δοκεῖ μιῶσθαι οὐσουφρουκτονάριον· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνάγκη καὶ περιστασεὶ τοῦ θέματος τοῦτο ποιεῖ, οὐκ ὀφείλει ἐκπίπτειν τοῦ οὐσού.

† Οὐσον λέγει ἡτοι χρῆσιν ψιλῆν· εἰ καὶ γὰρ μὴ δύναται μισθοῦσθαι, ὅμως ἀνάγκη καὶ περιστασεὶ τοῦτο ποιεῖ ὁ δικαστής, καὶ Πραιτορ φυλάττει αὐτοῦ τὸν οὐσον. [Sch. m. II. 60.]

† Καλῶς τὸ ἢ κοινῇ χρῆσις, τουτέστιν ἢ ψιλῇ, διὰ τὸ μέλλον κάτωθεν ἐπάγεσθαι τὸ, εἰ καὶ μὴ δύναται ἢ χρῆσις· ὁ γὰρ οὐσουφρούτος ἀναμφιβόλως πιπρῶσκειται ἢ καὶ μισθοῦται. καὶ ζητήσον βιβ. β. τῶν ὑποτιπύτων τι. ε. ἀφ' οὗ μάθης^ρ) τὰς διαφορὰς οὐσού καὶ οὐσουφρουκτονάριον. [Sch. m. II. 60.]

δύναται τῶν προσκυρῶσθαι] Κυρίλλου. Δύναται ὁ δικαστὴς τὸν κοινὸν οὐσον ἐνὶ προσκυρῶσθαι, ἐφ' ᾧ ἤπτον μισθὸν τῷ ἑτέρῳ δίδουσι.

ἢ μισθοῦσθαι] Τοῦ Ἄνων. Δύναται μισθοῦσθαι, ὅτε μέντοι καὶ αὐτὸ ὁ οὐσουφρουκτονάριος μένει^ς).

Ἐν τῷ περὶ διαιρέσεως ἐπικοίνων δικαστηρίῳ ἀληθῶς ἤγουν δικαίως¹⁾ ἀποτιμῶνται τὰ πράγματα, καὶ δίδονται περὶ ἐκτικῆσεως ἀσφάλεια.

δικαίως ἀποτιμῶνται τὰ πράγματα] Χρῆ τὸν δικαστὴν τοῦ κομμῶν διβιδουῶν τοῦ δικαίου τμήματος διατιμῶσθαι τὰ πράγματα καὶ ἀναγκάζειν τὴν περὶ τῆς ἐκτικῆσεως κωνίονα δίδουσθαι ἐκείνῳ, ᾧ προσκυρῶ τὸ ἐπικῶνον πρᾶγμα.

Τοῦ Ἄνων. Τοῦτο ἔγνωσ καὶ ἐπὶ τοῦ φαμίλιας ἐρικουῶνδας.

περὶ ἐκτικῆσεως ἀσφάλεια] Τοῦ αὐτοῦ. Ἠραῖον πάνν διὰ τὰ ἐνέχυρα, ὡς διγ. ζ.

α'. Γαι. Μετὰ τὸ φθαρήναι τὸ κοινὸν πρᾶγμα ἀρμόζει τὸ διαιοῦν τὰ ἐπικῶνα δικαστήριον ἐπὶ τῇ δαπάνῃ καὶ τῷ πόρῳ.

μετὰ τὸ φθαρήναι] Ἐὰν μετὰ τὸ φθαρήναι τὸ ἐπικῶνον πρᾶγμα εἰς τῶν γενομένων δεσποτῶν αὐτοῦ βούλεται τὸν ἕτερον ἀπαιτῆσαι ὡς χροωστήσαντα αὐτῷ ἐκ τοῦ ἐπικῶνον πρᾶγματος, οὐτίλον κομμῶν διβιδουῶν δίδονται δικαστήριον. τί γὰρ· εἰς τῶν κοινῶν ἀναλώματα ἐποίησεν περὶ τὰ ἐπικῶνα πρᾶγματα, ἢ οὐκ ἀναλώματα, λέγει δὲ, τὸν ἕτερον κοινῶν κέρδους ἐκ τοῦ ἐπικῶνον πρᾶγματος μόνον εἰληφέναι, τυχὸν τὰς ὅπρας τοῦ τελευτήσαντος οἰκέτου ἢ τὰ μισθώματα τοῦ κωνήντος οἴκου· τούτων οὐν πάντων λόγος ἐν τῷ κομμῶν διβιδουῶν δικαστηρίῳ γίνεται.

Κυρίλλ. Μετὰ φθορᾶν τοῦ πρᾶγματος κωνεὶ τὸ οὐτίλον κομμῶν διβιδουῶν περὶ ὧν ὁ εἰς ἐδαπάνησεν ἢ ἐκέρδησεν.

β'. Οὐλλ. Ἐπὶ ἀνανεώσει καὶ καθαιρέσει τοῦ κοινῶ οἴκου ἢ τοίχου τὸ διαιοῦν τὰ ἐπικῶνα δικαστήριον ἀρμόζει ἢ τὸ διακατοχῆς²⁾.

ἐπὶ ἀνανεώσει] Ἐὰν τὰ ἐπικῶνα ἡμῶν οἰκῆματα ἢ τὸν ἐπικῶνον τοίχον ὁ εἰς ἡμῶν ἀνανεωθῆναι βούληται ἢ καταλύσαι αὐτὸν ὡς σαθρῶν, ἢ κατὰ τοῦ ἐπικῶνον τοίχου δοκοῦς ἐπιθῆναι, ἢ τὸ κομμῶν διβιδουῶν χρῆ κωνεῖν ἡμᾶς κατ' ἀλλήλων, ἢ τὸ οὐτι ποσσιδέεις ἤγουν τὸ τῆς διακατοχῆς ἰντέδικτον.

διαιοῦν τὰ ἐπικῶνα δικαστήριον] Τοῦ Ἄνων. Περὶ τοῦ ἀνανεῶντος τὸν κοινὸν τοίχον τῶν ἄλλων ὑπερτιθεμένων ἀναγῶνθαι βιβλ. ιζ. τι. β. διγ. νβ.

τὸ διακατοχῆς] Τοῦ αὐτοῦ. Δοκεῖ γὰρ ὁ ἐκωντιούμνος μοι κοινῶς ἐκείνῳ μόνον δεσπότην ποιεῖν, καὶ περὶ τῆς νομῆς ποιῶσθαι καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν.

γ'. Ἰδεμ. ν) Εἰς τὸ διαιοῦν τὰ ἐπικῶνα δικαστήριον πάντα κατάγεται, εἰ μὴ τι ῥητῶς³⁾ ὑπέξαιρεθῆ.

usus adiudicetur, alter autem deminuti usus nomine pecuniam accipiat, nec usu excidat. Utitur eo, quia plus facit, quam ipsi usuario licet: nam hic accipit et usufructuarium imitari videtur: sed quia necessitate et pro casus qualitate hoc facit, usu excidere non debet.

Nudum usum dicit: licet enim locari non possit, tamen necessitate et circumstantia ductus hoc iudex facit, et Praetor usum eius tuetur.

Recte usus communis, id est, nudus usus, quia infra subicitur, quamvis usus locari non possit: ususfructus enim haud dubie venditur aut etiam locatur. Et quaere lib. 2. Instit. tit. 5. ex quo discis usus et ususfructus differentias.

5) uni potest adiudicari] Cyrilli. Iudex usum communem uni adiudicare potest, ea lege, ut certam mercedem alteri praestet.

6) neque locari] Anonymi. Locari potest, modo ipse usuarius in re maneat.

In communi dividendo iudicio vero vel iusto L. 10. §. 2. pretio res aestimantur⁷⁾, et cautio de evictione⁸⁾ D. X. 3. praestatur.

7) iusto pretio res aestimantur] Iudex communi dividendo iusto pretio res aestimare et curare debet, ut de evictione ei caveatur, cui rem communem adiudicat.

Anonymi. Hoc didicisti et in familiae erciscundae iudicio.

8) cautio de evictione] Eiusdem. Valde pulcrum propter pignora, ut dig. 7.

XI. Gai. Post interitum¹⁾ rei communis iudicium communi dividendo competit expensarum et lucri nomine. L. 11. D. cod.

1) post interitum] Si post interitum rei communis unus eorum, qui domini eius fuerunt, ab altero petere quid velit, quasi ex re communi ipsi aliquid debeat, utile communi dividendo iudicium datur. Quid enim? si unus sociorum in res communes impensas erogavit, aut dicit alterum socium solum ex re communi lucrum percepisse, puta operas servi defuncti vel pensiones aedium incensarum? Horum omnium in iudicio communi dividendo ratio habetur.

Cyrilli. Post rei interitum communi dividendo iudicio utili agit eorum nomine, quae unus impendit vel lucratus est.

XII. Ulpian. Ad aedes communes vel parietem reficiendas¹⁾ et demoliendas communi dividendo iudicium²⁾ competit, vel interdictum uti possidetis³⁾. L. 12. D. cod.

1) ad aedes — reficiendas] Si aedes communes nostras vel communem parietem unus nostrum reficere velit, vel demoliri parietem tanquam ruinosum, vel trabes parietis communi immittere, vel communi dividendo nobis invicem erit agendum, vel interdicto uti possidetis.

2) communi dividendo iudicium] Anonymi. De eo, qui communem parietem reliquis frustrantibus reficit, lege lib. 17. tit. 2. dig. 52.

3) interdictum uti possidetis] Eiusdem. Nam socius, qui mihi adversatur, se solum dominum facere, et de possessione quoque controversiam facere videtur.

XIII. Idem. In communi dividendo iudicium¹⁾ omnes res deducuntur, nisi quid nominatim exceptum sit. L. 13. D. cod.

r) Fabr. μάθη. Correxī μάθης. s) Cod. Coisl. ὅτε μέντοι καὶ αὐτὸ ὁ οὐσουφρουκτονάριος μένει. Sed hoc nullum praebet sensum. Nam de usufructuario sermo non est, sed de usuario. Ergo levissima mutatione aut legendum ὅτε μέντοι καὶ αὐτὸς ὁ οὐσουαίριος μένει aut αὐτὸ (sc. τὸ πρᾶγμα) ὁ οὐσουαίριος νέμεται. Priorem tamen lectionem praefero. t) Sic Cod. Coisl. ἤγουν δικαίως deest apud Fabr. u) Sic Cod. Coisl. Fabr. τὸ δὲ κατοχῆς. v) Ἰδεμ. Cod. Coisl. Deest apud Fabr. w) Fabr. τὸ ponit post ῥητῶς. Cod. Coisl. ut in textu.

εἰς τὸ διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον] Ἐν τούτῳ τῷ δικαστηρίῳ πάντα τὰ ἐπίκοινα καταφέρεται, εἰ μὴ τι ἤτις συνέφωνησεν πρὸς ἀλλήλους οἱ κοινωνοί, ὥστε τῶν τῶν ἐπίκοινων πραγμάτων μὴ ἐνεχθῆναι.

Τοῦ Ἐναντιοφ. Ἀνάγνωθι βιβ. ε. tit. α. διγ. ξα'. ὅτι οὐ δοκεῖ εἰς τὸ δικαστήριον καταφεσθαι, ὅπερ μὴ ἤτις ὑπέξηρεθη. τὸ αὐτὸ καὶ βιβ. ζ'. τοῦ κωδ. tit. μ'. διατ. γ'.

l. 14. pr. id. Παῦλ. Τότε τὸ διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον x) ἀρμόζει y), ὅτε πράξει ὀνόματι τῆς κοινότητος ἢ ἄφειλε πράξει.

τὸτε τὸ διαιροῦν — δικαστήριον] Πάντα, ὅσα ὀνόματι τῶν κοινῶν πραγμάτων πράττεται ἢ προχθῆναι ὀφείλει, φέρεται εἰς τοῦτο τὸ δικαστήριον, ἐὰν ἡπίστατο τις ἐπίκοινα εἶναι τὰ πράγματα καὶ κοινωνῶν ἔχειν ἐν αὐτοῖς. εἰ δὲ ἀναλώματα ποιῶσα περὶ ἐπίκοινων ἀγρῶν, πιστεύων, αὐτὸν ἐμοὶ μόνῳ διαφέρειν, ὅτι μὲν διὰ τῆς ἐν ἡμέμ ἐκδικουμένου τοῦ κοινωνοῦ τὸ ἡμισυ τοῦ ἀγροῦ, ἔχω περὶ τῶν δαπανημάτων τὴν τοῦ δόλου παραγραφὴν, ὁμολογεῖται. εἰ δὲ καὶ τὸ κομμοῦν διβιδουῖνδο κινεῖται κατ' αὐτοῦ, ἐπειδὴ δικαιοσύνη τέμνει τοῦτο τὸ δικαστήριον καὶ τῶν βονα φίδε ἐστίν, δύναμαι καὶ ἐν τούτῳ λόγον ποιεῖν περὶ ὧν ἐδαπάνησα. ἐὰν εἴ τι τὸν ἐπίκοινων ἀγρῶν νεμόμενοι καὶ ἐνάγωμαι τῷ κομμοῦν διβιδουῖνδο. εἰ γὰρ πέπρακα τὸ ἐμὸν μέρος, οὐκ ἔχω λοιπὸν, πόθεν παρακατασχέω τὰς δαπάνας. ἴδωμεν δὲ, εἰ ἄρα ὁ παρ' ἐμοῦ ἀγοράσας τὸ μέρος τοῦ ἀγροῦ μου δύναται παρακατασχέω ἐν τῷ κομμοῦν διβιδουῖνδο, ὅπερ ἐγὼ ἐδαπάνησα. εἰ γὰρ καὶ τὸν πάντα ἀγρῶν νεμόμενος ἐνήγειο τῇ ἐν ἡμέμ παρὰ τοῦ συγκλητοῦ μου, ὡς περὶ ἐγὼ ἐδύννησεν παρακατέχειν, ὅπερ ἀνάλωσα, ἐνάγομενος τῇ ἐν ἡμέμ, οὕτω καὶ αὐτὸς παρακατέχειν αὐτά. μᾶλλον δὲ οὐκ καὶ ἐν τῷ κομμοῦν διβιδουῖνδο καλῶς παρακατέχει τὰ παρ' ἐμοῦ δαπανηθέντα. εἰ τοῖνυν καὶ ὁ ἀγοράσας παρ' ἐμοῦ δύναται ἐνάγομενος μοι ἔξωτι παρακατέχειν τὰ δαπανηθέντα, ἀλλὰ καὶ κινεῖν δύναται οὐτίλον κομμοῦν διβιδουῖνδο κατὰ τοῦ κοινωνοῦ μου περὶ ὧν ἐδαπάνησα. εἰ γὰρ πιστεύων αὐτὸν ἐμοὶ μόνῳ διαφέρειν ἐδαπάνησα, παρακατασχέω μόνον ἔχω τῶν ἀναλωμάτων, ἐπειδὴ δαπανῶν οὐδένα ἡβουλόμην ἐροχόν μοι γενέσθαι. εἰ δὲ νομίζω, ἐπίκοινων εἶναι ἐμοῦ καὶ Τίτιον τὸ ἐν ἐπίκοινων ἐμοῦ καὶ Μαεβίου, ἐδαπάνησα, πάντως τῇ τοιαύτῃ ψυχῇ ἐδαπάνων, ὡς θέλων ἐροχόν μοι γενέσθαι τὸν νομίζομενον εἶναι δεσπότην τοῦ πράγματος. καὶ ὡς περὶ νεγοτιόρουμ γεστοόρουμ δίδοται ἀγωγή κατὰ τοῦ δεσπότην τῶν πραγμάτων ἐκείνον, αὐτὰ δικησῶ νομίζω, αὐτὰ ἐτέρω διαφέρειν, οὕτω καὶ ἐν τῷ κομμοῦν διβιδουῖνδο φέρεται ὁ περὶ τούτων τῶν ἀναλωμάτων λογος. εἰκότως οὖν, ὅπερ νομίζω ἔχειν μετὰ ἄλλου ἐπίκοινων ἐδαπάνησα περὶ αὐτοῦ, δίδοται μοι κατὰ τοῦ ἀληθοῦς κοινωνοῦ μου νεγοτιόρουμ γεστοόρουμ.

Κυρήλλου. Ἐκεῖνα ἀπαιτῶ, ἃ εἰδὼς ἔχειν κοινωνῶν ἐδαπάνησα· εἰ δὲ ἴδιον ἐνόμισα τὸ πρῶγμα, παραγραφὴν μόνην ἔχω ἐνάγομενος ἐν ἡμέμ ἢ κομμοῦν διβιδουῖνδο. εἰ δὲ καὶ πωλήσω τὸν ἀγρῶν, ὁ ἀγοράσας ἐνάγομενος ἐν ἡμέμ ἢ κομμοῦν διβιδουῖνδο παρακατεῖ, ἃ ἐποίησα δαπανήματα. εἰ δὲ εἰδὼς, σὲ κοινωνῶν μου εἶναι, ἐδαπάνησα καὶ ἐπώλησα τὸ μέρος μου Τίτῳ, ἔχω κατὰ σου οὐτίλον κομμοῦν διβιδουῖνδο καὶ πρὶν ἢ μερὶς μετὰ Τίτιον. ὁ γὰρ ἴδιον νομίσας τὸ κοινὸν ἢ τὸ ἀλλοτρίον, καὶ δαπανήσας οὐκ ἔχει ἀγωγήν, ἀλλὰ παρακατέχειν. ὁ δὲ εἰδὼς ἔχειν κοινωνῶν, κἂν ἕτερον νομίσῃ παρὰ τὸν ἀληθῆ, ἔχει νεγοτιόρουμ γεστοόρουμ, κἂν ἐκποίησῃ, ὡς περὶ καὶ ὁ τὸν Τίτιον ἀγρῶν Μαεβίου νομίσας καὶ δικησῶν αὐτόν.

l. 14 §. 1. Εἰ μέντοι εἰς τὸ κοινὸν ὡς ἴδιον δαπανήσῃ, καὶ D. cod. κινεῖται κατ' αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τῷ πράγματι ἀγωγή ἐπὶ τῷ μέρει, ἢ τὸ διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον, ἔχει παρακατάσχεσιν ἐπὶ τῷ μέρει τῆς δαπάνης· καὶ ὁ παρ' αὐτοῦ ἀγοράσας ἔχει τὴν αὐτὴν παρακατάσχεσιν, ἐφ' οἷς ὁ πράτης ἐδαπάνησεν· ὁ γὰρ ὡς εἰς z) ἴδιον δαπα-

1) in communi dividundo iudicium] In hoc iudicium omnes res communes deducuntur, nisi nominatim inter se socii pacti sint, ne quaedam rerum communium deducantur.

Enantioph. Lege lib. 5. tit. I. dig. 61. ubi dicitur, non videri in iudicium deduci, quod non nominatim exceptum sit. Similiter quoque lib. 7. Cod. tit. 40. const. 3.

XIV. Paul. Tunc iudicium communi dividundo 1) competit, quum quid socius societatis nomine agit aut agere debuit.

1) tunc iudicium communi dividundo] Omnia, quae rerum communium nomine aguntur, aut agi debuerunt, in hoc iudicium deducuntur, si quis sciebat, res esse communes seque socium in his habere. Sed si impendia in agrum communem feci, ratus, cum ad me solum pertinere, certum est, me, si socius in rem actione dimidiam agri partem vindicet, impensarum nomine doli exceptionem habere. Sed et si communi dividundo cum eo agitur, quia aequitas hoc iudicium scindit, idque bonae fidei iudicium est, in hoc quoque iudicio postulare possum, ut impensarum ratio habeatur, si agrum communem adhuc possideo et mecum communi dividundo agitur. Nam si partem meam vendidi, non habeo, unde impensas retinere possim. Videamus autem, an is, qui partem agri a me emit, in communi dividundo iudicio retinere possit impensas a me factas. Nam et si socius meus ab eo totum agrum possidente in rem actione vindicaret, sicuti ego, in rem actione conventus, retinere potuissem ea, quae impendi, ita et ipse retinere ea poterit. Itaque et in communi dividundo iudicio recte retinet, quae a me impensa sunt. Si igitur is quoque, qui a me emit, conventus retinere possit, quae impendi, etiam mihi non solum, si conveniar, retinere impensas licebit, verum etiam utili communi dividundo iudicio cum socio eorum nomine, quae impendi, agere poterō. Nam si existimans, fundum ad me solum pertinere, impendia feci, retentionem tantum impendiorum habeo, quia impensas faciendo neminem mihi obligare volebam: si vero putans, rem mihi cum Maevio communem esse mihi et Titio communem, impendi, omnino eo animo impendia feci, quasi obligare mihi eum vellem, quem rei dominum existimarem: et sicuti negotiorum gestorum actio datur adversus dominum eorum negotiorum, quae existimans, ad alium pertinere, administravi, ita et in iudicio communi dividundo ratio harum impensarum habetur. Merito igitur earum impensarum nomine, quas in rem feci existimans, eam mihi cum alio esse communem, datur mihi adversus verum socium meum negotiorum gestorum actio.

Cyrilli. Ea peto, quae sciens, me socium habere, impendi. Si vero rem meam esse existimavi, exceptionem tantum habeo, si in rem vel communi dividundo mecum agatur. Sed et si agrum vendidero, emtor, quocum in rem vel communi dividundo agitur, retinet impensas, quas feci. Quodsi sciens, te socium meum esse, impensas feci et partem meam Titio vendidi, adversus te utile iudicium communi dividundo habeo Nam qui rem communem vel alienam suam esse existimavit et impendia fecit, actionem non habet, sed retentionem. Qui vero scit, se habere socium, licet alium, quam qui revera est, socium esse existimaverit, negotiorum gestorum habet actionem, quamvis alienaverit, sicuti et is, qui Titii agrum Maevii esse putavit eumque administravit.

Si tamen in rem communem, quasi in suam impenderit, et ab eo pars vindicatur, vel cum eo communi dividundo agatur, retentionem partis sumtus habebit: et qui ab eo emit eandem retentionem habebit impensarum nomine, quas venditor fecit: nam qui in rem communem vel alienam, quasi in suam

x) Sic Cod. Coisl. Fabr. τὸ δικ. τὸ διαίρ. τὰ ἐπίκ. y) Fabr. ἀρμόζει. Cod. Coisl. ἀρξεται. Priorem lectionem praefero. z) εἰς Fabr. deest in Cod. Coisl. Sed retinendum.

νῶν ἐν πράγματι κοινῶ ἢ ἀλλοτριῶ, μόνην ἔχει παρακατάσχειν^{a)}. οὐδένα γὰρ ἠθέλεν^{b)} ἐαυτῷ ἐνοχοποιῆσαι. εἰ μέντοι κοινὸν ᾗδει τὸ πρᾶγμα, περὶ δὲ τὸ πρόσωπον ἐπλανῆτο τοῦ κοινωνοῦ, ἀρμόζει τὸ διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον· ὥσπερ ὅτε τὸ τοῦ Πέτρου πρᾶγμα διοικήσω, ὡς τὸ Παύλου, ἔχω κατὰ τοῦ Πέτρου τὴν περὶ διοικήσεως ἀγωγὴν.

ἔχει παρακατάσχειν] Τοῦ Ἄνων. Ἐπαῦθα μόνον ἐαυτὸν τὸν δεσπότην ἐνόμισεν, ἐν δὲ τῷ β'. θεμ. τοῦ ζ'. διγ. γινώσκων ἔχειν κοινωνοὺς οἰκίῳ ὀνόματι ἔλαβεν κακοδελῶς.

οὐδένα ἠθέλεν ἐνοχοποιῆσαι] † Ὁ γὰρ ὡς εἰς ἴδιον δαπανῶν, ποῖον εἶχε λογιμὸν, ἵνα ἕτερον ἐνοχοποιήσῃ; [Sch. n. II. 60.]

Ὁὐ δύναται τις συμφωνεῖν, μὴ διελεῖσθαι παντελῶς. τὸ δὲ πρὸς τινα χρόνον μὴ διελεῖσθαι ἔρρωται, ἐπειδὴ καὶ συμβάλλεται τῷ πράγματι.

οὐ δύναται τις συμφωνεῖν] Ἐὰν κοινωνοὶ συμφωνήσωσι πρὸς ἀλλήλους, μηδέποτε διελεῖσθαι τὸ ἐπίκοινον, οὐκ ἔρρωται τὸ τοιοῦτον συμφωνῶν· εἴαν δὲ εἰσω ἡπότο χρόνον συμφωνήσωσι μὴ διαιρεῖσθαι, ἐπειδὴ πολλάκις καὶ αὐτῶ τῷ πράγματι συνέφερε τὸ μὴ πρὸ καιροῦ διαιρεθῆναι αὐτό, ἔρρωται τὸ τοιοῦτον συμφωνῶν. ὅτε δὲ κοινωνοὶ συμφωνήσωσι ἐντὸς ἡπότο χρόνον μὴ διελεῖσθαι, δύναται μὲν ἕκαστος αὐτῶν πωλεῖν τὸ ἴδιον μέρος· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ παρ' αὐτοῦ ἀγοράσων, εἴαν ἐπιχειρήσῃ πρὸ τοῦ χρόνου κινήσει τὸ κομμοῦν διβιδουῦνδο ἐπὶ τῇ τῶν χρονῶν πραγματικῶν διαιρέσει, τῇ αὐτῇ παραγραφῇ ἐκβάλλεται, ἡτινί καὶ ὁ πρῶτος ἐξεβάλλετο.

Πιπράσκει δὲ καὶ μετὰ τὸ τοιοῦτον συμφωνῶν· ἀλλ' ὁ παρ' αὐτοῦ ἀγοράσας οὐ δύναται πρὸς διαιρέσειν ἰδεῖν ἐντὸς τοῦ χρόνου.

πιπράσκει] Τοῦ Ἐναντιοφ. Ἀνάγνωθι βιβ. ιζ'. τι. β'. διγ. ιζ'. καὶ ιζ'. φησὶν γὰρ, ὅτι μετὰ τὸ συμφωνῶν ἐκποιήσας ἐνέχεται τῇ πρὸ σοκιο καὶ τῇ κομμοῦν διβιδουῦνδο.

Ὁ συμφωνῶν μὴ ἀπατεῖν τὸ ἴδιον μέρος^{c)} ἀναιρεῖ τὴν κοινωνίαν.

ἀναιρεῖ] Τοῦ Ἄνων. Ἐδοξε γὰρ δωρεῖσθαι.

ιζ'. Ἰδεμ^{d)}. Ὁ καταδικασθεὶς ὀνόματι τοῦ^{e)} κοινωνοῦ δούλου καὶ πρὶν ἢ καταβάλλῃ, κινεῖ τὸ περὶ διαιρέσεως ἐπικοίνων δικαστήριον. καὶ ὁ περὶ πταίσματος δούλου ἐναγόμενος παραχρῆμα κινεῖ, ἐφ' ᾧ λαβεῖν τὸ μέρος, καὶ ἀσφαλίζεται, ὡς εἰ μὴ παράσχη, ἀναδίδωσιν αὐτό^{f)}.

ὀνόματι τοῦ κοινωνοῦ δούλου] Ἐὰν ὑπὲρ κοινοῦ οἰκέτου ἐναγθεὶς ὁ εἰς δεσποτῶν καταδικασθῇ καὶ μὴπω καταβάλλῃ καταδικασθεὶς, καλῶς κινεῖ κατὰ τοῦ κοινωνοῦ τὸ κομμοῦν διβιδουῦνδο. εἰ γὰρ καὶ τὴν νοξάλιαν ὑπεδέξατο ὑπὲρ τοῦ ἐπικοίνου οἰκέτου, δύναται παραχρῆμα κινεῖν κατὰ τοῦ κοινωνοῦ, ἵνα τραδίτευθῃ αὐτῷ τὸ ἡμισυ τοῦ οἰκέτου ἐπὶ τῷ ἐπιδοῦναι αὐτὸν εἰς νόξαν. κινῶν δὲ πρὸ τῆς καταδίκης εἰς τὸ ἡμισυ ἐπερωτᾶται τῷ ἴδιῳ κοινωνῷ, ὅτι, εἴαν μὴ ἐκδῶ τὸν οἰκέτην εἰς νόξαν, ἀποδίδωσι αὐτῷ τὸ ἡμισυ τοῦ οἰκέτου.

Κυρῆλλ. Ὁ κοινωνὸς ἐναγθεὶς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ οἰκέτου καὶ καταδικασθεὶς καὶ πρὸ καταβολῆς κινεῖ κατὰ τοῦ κοινωνοῦ· ἐπὶ δὲ τῆς νοξάλιας εὐθύς μετὰ προκαταρξίν, ἵνα τραδίτευθῇ αὐτῷ ὁ οἰκέτης, ἀσφάλειαν παρεχόμενος, ὅτι, εἰ μὴ δῶ, αὐτὸν ἀναδίδωσιν.

ἐφ' ᾧ λαβεῖν τὸ μέρος] † Τὸ μέρος τῆς ζημίας τὸ ἀνήκον τῷ ἐτέρῳ κοινωνῷ, ἦτοι τὸ μέρος τῆς τοῦ δούλου διατιμῆσεως. [Sch. c. II. 60.]

ιζ'. Ἰδεμ. β) Ὁἱ κοινωνοὶ διαλύοντες τὴν κοι-

impedit, tantum retentionem habet²⁾: neminem enim sibi obligare voluit³⁾. Si tamen sciebat, rem esse communem, in persona autem socii errabat, communi dividendo iudicium competit: sicuti quum Petri negotium curavi, quasi Pauli esset negotium, adversus Petrum negotiorum gestorum actionem habeo.

2) retentionem habet] Anonymi. Hoc casu se solum dominum esse putabat: themate autem 2. dig. 6. sciens, se socios habere, suo nomine mala voluntate fructus percepit.

3) neminem sibi obligare voluit] Qui enim quasi in rem suam impendit, quomodo eo animo esse potuit, ut alium sibi obligaret?

Non potest quis pacisci⁴⁾, ne omnino divisio L. 14. §. 2. fiat: sin autem, ne intra certum tempus divideretur, D. X. 3. valet pactum, quoniam et rei prodest.

4) non potest quis pacisci] Si socii inter se pacti fuerint, ne unquam res communis divideretur, eiusmodi pactum non valet: si vero pacti sint, ne intra certum tempus divideretur, quia saepe rei ipsi expedit, quod ea ante certum tempus non dividitur, tale pactum valet. Si inter socios convenerit, ne intra certum tempus divideretur, potest quidem quisque eorum partem suam alienare: is vero, qui ab eo emit, si ante tempus communi dividendo agere coeperit, eadem exceptione submovetur, qua venditor quoque submoveretur.

Vendere⁵⁾ autem etiam post tale pactum potest: L. 14. §. 3. sed qui ab eo emit, intra id tempus ad divisionem D. eod. spectare non potest.

5) vendere] Enantioph. Lege lib. 17. tit. 2. dig. 16. et 17. Dicitur enim ibi, eum, qui post pactum alienaverit, pro socio et communi dividendo teneri.

Qui paciscitur, ne partem suam petat, societatem L. 14. §. 4. tollit⁶⁾. D. eod.

6) tollit] Anonymi. Donasse enim videtur.

XV. Idem. Servi communis nomine¹⁾ condemnatus etiam, antequam solvat, communi dividendo agit. Et qui noxae servi nomine conventus est, statim agit, ut partem accipiat²⁾, et cavet, ut si non dederit, eum reddat.

1) servi communis nomine] Si unus dominorum servi communis nomine conventus et condemnatus nondum solverit, recte tamen cum socio communi dividendo agit. Nam et si noxale iudicium servi communis nomine suscepit, statim adversus socium agere potest, ut ipsi partem dimidiam servi tradat, ut noxae eum dare possit. Ante condemnationem autem dimidia partis nomine agens socio suo cavet, se, si servum noxae non dederit, partem dimidiam servi ei redditurum.

Cyrilli. Socius servi communis nomine conventus et condemnatus etiam ante solutionem cum socio agit: in noxali autem iudicio statim post litem contestatam agit, ut servus sibi tradatur, cautione praestita de reddendo eo, si eum noxae non dederit.

2) ut partem accipiat] Partem damni ad alterum socium spectantem, vel partem aestimationis servi.

XVI. Idem. Socii, qui dissolvunt¹⁾ societatem, L. 16. D. eod.

a) Sic recte Fabr. Cod. Coisl. περικατάσχειν. b) Sic Cod. Coisl. Fabr. ἠθέλησεν. c) Sic Cod. Coisl. Fabr. ἴδιον μέρος μὴ ἀπατεῖν. d) Sic Cod. Coisl. Ἰδεμ deest apud Fabr. e) τοῦ Fabr. Deest in Cod. Coisl. f) Sic Cod. Coisl. Fabr. αὐτόν. Utrumque ferri potest, modo αὐτό referas ad μέρος, αὐτόν vero ad δούλου. g) Ἰδεμ Cod. Coisl. Deest apud Fabr.

νωνίαν, ἀλλήλους ἀσφαλίζονται περὶ τῶν αἰρετικῶν
χρεῶν.

οἱ κοινωνοὶ διαλύονται] Ἐὰν διαιρῶνται κοινωνοὶ
πρὸς ἀλλήλους, κεχρεώσθηται δὲ τινὰ τῆ κοινωνίας ὑπὸ αἴρεσιν,
διὰ καυτίονος ἀλλήλους ἀσφαλίζονται.

Κυρῖλλ. Περὶ τῶν αἰρετικῶν χρεῶν ἀσφαλείας δεῖ ποιεῖν
τούς κοινωνοὺς ἀλλήλοις.

L. 17.
D. X. 3. ιζ'. Μοδεστ. Τὸ ἐνεχυριασθὲν παρὰ τοῦ διαθε-
μένου ἐὰν ὁ εἷς τῶν κληρονόμων ἀγοράσῃ παρὰ τοῦ
δανειστοῦ^{h)}, οὐκ ἐνάγεται τῷ περὶ διαιρέσεως ἐπικοινωνῶν
δικαστηρίῳ παρὰ τῶν κληρονόμων.

ὁ εἷς τῶν κληρονόμων] Ἐὰν δύο κληρονόμων ὁ εἷς
ἐξ αὐτῶν τὸ ὑπὸ τοῦ τεστατορος ἐνεχυριασθὲν πρᾶγμα ἀγο-
ράσῃ παρὰ τοῦ δανειστοῦ, οὐκ ἐνάγεται παρὰ τοῦ συγκληρο-
νόμου αὐτοῦ τῷ κομμοῦνι διβιδουῖνδο, ἐπειδὴ καὶ ἐξωτικός
ἀγοράζων παρὰ δανειστοῦ οὐκ ὑπόκειται προσφορῇ.

Κυρῖλλου. Ἐἷς τῶν κληρονόμων ἀγοράσας τὸν ἀγρὸν, ὃν
ἐνεχυρίασεν ὁ τεστατορ, παρὰ τῷ δανειστῇ, οὐ κατέχεται τοῖς
ἄλλοις κομμοῦνι διβιδουῖνδο.

Τοῦ Ἐναντιοφ. Ἀνάγνωθι βιβλ. ιγ'. tit. ζ'. dig. μ'. καὶ
τὰ ἐν αὐτῷ παραγεγραμμένα.

οὐκ ἐνάγεται] Τοῦ Ἄνων. Ἐγνώσθι γὰρ καὶ tit. β'.
dig. κέ. ὅτι ἢ πρὸ ἐμπόρου ἢ ὁ πρὸ δονατο νεμόμενος οὐκ
ἐνάγεται τῷ φασιλίᾳ ἐρκοικονδαι.

† Ὡς μὴ ἀπὸ τῆς κληρονομίας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ δανειστοῦ
δεσπόζων αὐτοῦ. ἰδίους γὰρ νομίμοις τοῦτο ἐξωνησάμενος οὐ
κοινοποιεῖ· οὐδὲ γὰρ τῆς κοινότητος ἐστὶ τὸ ἀπᾶς ἐνεχυρια-
σθὲν, ἀλλὰ δοκεῖ ἐκποιήθῃναι. [Sch. p. II. 60.]

† Ἐπειδὴ καὶ ἐξωτικός ἀγοράζων παρὰ τοῦ δανειστοῦ οὐκ
ὑπόκειται τῇ προσφορῇ. [Sch. p. II. 60.]

L. 18.
D. eod. ιη'. Οὐλλ. ι) Οὐ δύναται ὁ δικαστὴς ποιεῖν τὸν
κληρονομιῶν ἀγρὸν δουλεύειν τῷ μὴ κληρονομίᾳ.

οὐ δύναται ὁ δικαστὴς] Οὐ δύναται ὁ δικᾶζων ἐν
τῷ φασιλίᾳ ἐρκοικονδαι κελύσαι, τὸν κληρονομιῶν ἀγρὸν
τῷ μὴ κληρονομίᾳ ἀγρῷ δουλεύειν, ἐπειδὴ οὔτε κατενῆκεται
εἰς τὸ δικαστήριον ὁ μὴ κληρονομίᾳ ἀγρὸς, οὔτε παρεξίτηται
τὰ φερόμενα εἰς τὸ δικαστήριον πρᾶγματα ὁ δικᾶζων δύναται.

Κυρῖλλ. Οὐ δύναται ὁ δικαστὴς τὸν κληρονομιῶν ἀγρὸν
ποιεῖν ἐξωτικῷ δουλεύειν.

L. 19. pr.
D. eod. ιθ'. Παῦλ. Τὸ φρὲν δένδρον ἐν τοῖς ὄροις καὶ ἡ
διήκουσα πέτρα διὰ δύο ἀγρῶν, ἐφ' ὅσον μὲν ἦνεται
τῷ ἀγρῷ, ἐκατέρου ἐστὶ κατὰ τὸ κλίμα τοῦ ἀγροῦ,
καὶ οὐ κατὰγεται εἰς τὸ περὶ διαιρέσεως τῶν ἐπικοινωνῶν
δικαστήριον· εἰ δὲ χωρισθῇ, κοινὸν ἐξ ἀδιανεμήτου
γίνεται καὶ κατὰγεται εἰς τὸ περὶ διαιρέσεως τῶν ἐπι-
κοινῶν δικαστήριον· ὡς περ καὶ^{κ)} ὅτε δύο τινῶν βῶλοι
συγχανευθῶσιν, ἡ βῶλος πᾶσα γίνεται κοινή^{ι)}, εἰ καί
τι μὲν κχωρισμένον ἐκ τοῦ πρώτου εἶδους.

δένδρον] Ἐὰν ἐν αὐτοῖς τοῖς ὄροθεσίαις τῶν δύο ἀγρῶν
πέφυκε δένδρον ἢ λίθος μέγας τῶν δύο ἀγρῶν ἐφαπτόμενος,
ἕως ὅτου συνήγεται τῇ γῆ, ἐκατέρου πιστεύεται εἶναι τῶν
ἀγρῶν, καὶ οὐ φέρεται ταῦτα εἰς τὸ κομμοῦνι διβιδουῖνδο
δικαστήριον. καὶ γὰρ ὡς περ εἰ βῶλοι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου
δυσὶ δεσπόταις διαφέροντες^{μ)} χωνευθῶσιν καὶ συμμιγνέτες
ἀλλήλοις εἰς ἓνα βῶλον περιωσῶσι, κοινὸς ὁ βῶλος ἐνρίσκειται,
εἰ καὶ μὲν μέρους ἐνός τῶν πόλαι βῶλων συνεστηκός καὶ γνω-
ριζόμενος· οὕτω καὶ τὸ δένδρον καὶ ὁ λίθος, ἥρκα ἀδιαίρετα
ἐξ ἀδιαίρετον παρ' ἐκατέρου δεσπόζεται.

Κυρῖλλ. Ὅ ἐν τοῖς μεθορίαις λίθος ἢ τὸ δένδρον κοινός
ἐστὶ κατὰ τὸ μέρος, ὁ εἰς τὴν ἑκάστου γῆν ἐπέττειται· ἀπο-

sibi invicem cavent de his, quae sub conditione de-
bentur.

1) socii, qui dissolvunt] Cum socii inter se
dividunt, societati autem quaedam sub conditione debentur,
cautionibus sese securos invicem reddunt.

Cyrilli. De his, quae sub conditione debentur, socii
sibi invicem cavere debent.

XVII. Modest. Si unus ex heredibus¹⁾ rem a
testatore pignori datam a creditore comparaverit, ab
heredibus iudicio communi dividendo non conveni-
tur²⁾.

1) si unus ex heredibus] Si ex duobus heredi-
bus unus rem a testatore pignori datam a creditore
emerit, a coherede suo communi dividendo iudicio non
convenitur, quia extraneo quoque, qui a creditore emit,
offerri non potest.

Cyrilli. Unus ex heredibus, qui fundum, quem testa-
tor pignori dederat, a creditore emit, reliquis communi
dividendo non tenetur.

Enantioph. Lege lib. 13. tit. 7. dig. 40. et quae ibi
adnotata sunt.

2) non convenitur] Anonymi. Nam et tit. 2.
dig. 25. didicisti, eum, qui pro emtore vel pro donato
possidet, cautionibus sese securos invicem reddunt.

Cum non iure hereditario, sed per creditorem domi-
nus eius effectus sit. Nam cum suis nummis eam com-
paraverit, non communicat: nec enim societatis est,
quod semel pignori datum est, sed alienatum videtur.

Quia et extraneo, qui a creditore emit, offerri non
potest.

XVIII. Ulpian. Iudex non potest¹⁾ efficere, ut
fundus hereditarius non hereditario serviat.

1) iudex non potest] Non potest iudex in fami-
liae eriscundae iudicio disponere, ut fundus heredita-
rius fundo non hereditario serviat, quia neque deductus
est in iudicium fundus non hereditarius, neque iudex
excedere ultra eas res potest, quae in iudicium deductae
sunt.

Cyrilli. Iudex efficere non potest, ut fundus heredi-
tarius fundo extraneo serviat.

XIX. Paul. Arbor¹⁾, quae in confinio nata est,
et lapis, qui per utrumque fundum extenditur, quam-
diu quidem cohaeret fundo, utriusque est pro regione
fundus, nec deducitur²⁾ in communi dividendo iudi-
cium: si vero exemtus fuerit, communis pro indiviso
fit, et in iudicium communi dividendo deducitur:
sicuti et quum duorum massae conflatae fuerint, tota
massa communis fit, etiamsi aliquid ex prima specie
separatum maneat.

1) arbor] Si in confinio duorum agrorum arbor
nata est vel lapis magnus utriusque fundo iunctus est,
quandiu terra cohaeret, utriusque agri esse creditur,
nec in communi dividendo iudicium defertur. Nam uti,
quum massae auri et argenti ad diversos dominos per-
tinentes conflatae et in unam massam commixtae sunt,
massa communis fit, etiamsi pars unius veterum mas-
sarum remaneat et discerni possit: sic etiam arbor et
lapis, quum indivisa pro indiviso ab utroque possidentur.

Cyrilli. Lapis vel arbor in confinio communis est
pro ea parte, qua per fundum cuiusque extenditur:

h) Fabr. τοῦ δανειστοῦ. Cod. Coisl. τῷ δανειστῇ. i) Οὐλλ. Cod. Coisl. Deest apud Fabr. k) καὶ Cod. Coisl. Deest apud Fabr. l) Sic Cod. Coisl. Fabr. κοινή γίνεται. m) Sic Cod. Coisl. ἡ βῶλος quidem plerumque in usu est, sed interdum ὁ βῶλος vel apud classicos Graecorum scriptores legitur. Exempla suppeditat Schneideri Lexicon h. v. Ergo nihil mutandum censui.